



Bránu Pusteven projektovali Daniel Baroš, Michal Vašek a Jan Šimíček (ateliér henkai architekti) od roku 2019 do roku 2022. Samotná stavba byla dokončena v letošním roce a obec Prostřední Bečva přišla na 19 900 000 korun. Investice, která se vyplácí.

Brána do budoucnosti Pusteven

Moderní architektura v Beskydech, která ctí ducha místa, by mohla být vzorem i pro další chráněné krajinné oblasti

Petr Volf
spolupracovník FORUM 24+

Tohle se povedlo. Do Beskyd se už nepořádají výpravy jen za čerstvým vzduchem, stále ještě vesměs silou oplývající přírodou a slivovíci, ale také za moderní architekturu. Nejčerstvějším potvrzením zajímavého trendu se stává Brána Pusteven. Jde o architektonické dílo, které, vzhledem k poloze v těsné blízkosti kultovního horského sedla rozdělujícího Zlínský a Moravskoslezský kraj, nemá jenom symbolickou či občerstvovací roli, jakkoliv i to je důležité. Působí jako určovač vkusu. Nastoluje kvalitativní měřítko, ukazuje, že konečně dochází k hlubší, nikoliv jen kosmetické změně.

Byla potřebná. Zatímco přístup z jižní strany, od Trojanovic, byl soudobě definován před sedmi lety novým objektem horní stanice lanovky, tak mnohem frekventovanější, severní cesta, završená dlouhým koridorem parkoviště, byla dlouhodobě zanedbávána. Výletníky od Prostřední Bečvy využívající automobily čekala až bezostyšně odpudivá budka výběrčího parkovacích poplatků. Než se mohli vydat k Libušínu a Maměnce, Jurkovičovým překrásným útulnám ve stylu lidové secese, a pak třeba dále až na samotný vr-

chol Radhoště s kaplí Cyrila a Metoděje, museli si nejprve projít šedivě bezcharakterní zónou. Na vlastní kůži jsem si to vyzkoušel v průběhu desetiletí mnohokrát.

To už našťastí neplatí. Bránu Beskyd pojali Daniel Baroš, Michal Vašek a Jan Šimíček z ateliéru *henkai architekti* jako soustavu několika objektů tvořících soudržný celek. Je vysloveně soudobá, stejně tak vnímáme ale ozvuky minulosti, jež rozeznává zvonička. Spolu s portálem, kterým se po pěšince vstupuje do přírody, je umístěna podél cesty. Někdejší zkratka mezi bučinami dostala oficiální potvrzení existence: podařilo se tak do hry bezprostředně vtáhnout dynamickou krajinu. Brána není nijak triumfálně patetická, naopak, vyznačuje skromnost podpořenou pevností a neústupností, jež k Valašsku odněpaměti patří. Rytmus jí dodává šestice nižších, čtyřhranných kamenných sloupů, oddělujících průchod od zvoničky. Jednotlivé prvky jsou přesně rozestoupeny, v jednoduchosti spočívá síla gesta. Jako bychom sledovali zhmotněnou hudební skladbu, která je korunována rozeznáním zvonu. Možná je to kódovaný přepis nějaké lidové písně nebo záznam dialogu, jak to dělal ve svých slavných operách Leoš Janáček, jež komponoval v nedalekých Hukvaldech.

Z hlediska praktického sehrává pro návštěvníka určující roli domek položený na hraně svahu nad parkovištěm. Vede k němu široké písčinkové schodiště reagující na sklon terénu

a odpovídající charakteru zemité architektury, jež nabízí pohodlí a ochranu. Svou přehledností, proporcemi a elegancí působí jako magnet. Má hned několik funkcí. Sídí v něm informační centrum, kavárna sloužící zároveň jako čekárna pro cestující autobusem, jsou zde také toalety a zázemí obsluhy parkingu. Není nad to, můžeme-li se při prvním kontaktu s neznámým územím v klidu občerstvit a zorientovat. Bohatě proslavený objekt má navíc zastřešenou terasu, z níž se otevírá panoramatický výhled na legendami opředený Čertův mlýn, monumentální vrchol sousedící s horou Kněhyně. Kdo nechce dovnitř, tak o nic nepřichází. Na balkoně se ocitáte nad údolím, které bylo předtím prakticky neviditelné.

Moderní stavba na čtvercovém půdorysu vznikla z využitím dřevěné rámové konstrukce, přičemž byla završena šikmou střechou s úhlopříčným vedením hřebenech z lepených vazníků: pokrývá ji vegetace složená z květeny typické pro okolní louky. Je to známka pokroku, neboť ještě v prvním desetiletí jedenadvacátého století by takovou střechu správci Chráněné krajinné oblasti Beskydy nepovolili, musela by se použít „sedlovka“, takový byl předpis. Naštěstí se ledy prolomily, protože ochránci zjistili, že jejich formalismus je neudržitelný, a především kontraproduktivní. Dobří architekti nejlépe vědí, co se sluší a patří. Modřínovým šindelem opatřená fasáda odkazuje na tradiční řemeslnou technologii, jež byla použita i na vysokém podstavci zvoničky. Chcete se

jí dotknout. Doteč se zapisuje do paměti stejně jako vůně ručně opracovaného dřeva a detail posiluje vyznění celku. Sjednocujícím elementem se stává kamenné dláždění propojující bránu i informační centrum, ale také obkružující vzrostlé buky, kolem nichž jsou nyní dubové lavice.

Brána Pusteven není v portfoliu ateliéru *henkai architekti* nahodilým počinem, jde jenom o logické vyvrcholení aktivit v oblasti Západních Beskyd. V této souvislosti je dobré připomenout, že poněkud neobvyklé slovo *henkai* znamená ve valašském nářečí tamhle, což lidé pohybující se mimo region často nevědí. Ovšem napíše-li se v podobě s měkkým *i* na konci, asociuje ještě větší exotiku, pročež se našinci může zdát, jako by šlo o pojmenování nějakého japonského studia. *Henkai architekti* nicméně sídlí v Rožnově pod Radhoštěm (pobočku mají také v Praze na Žižkově) a v dlouhém údolí řeky Rožnovská Bečva usku-tečnili v posledních deseti letech řadu pozoruhodných staveb. Mám na mysli zejména působení v Prostřední Bečvě, jíž napomohli být srozumitelnější tím, že rozložité obci dodali chybějící autentický střed.

Náves obdařili novou podobou díky otevřenému altánu a domkem, kde se uskutečňují různé akce a výstavy: právě na něm si architekti vyzkoušeli už v roce 2016 použití šindelů pokrývajících nejenom střechu, ale také vnější stěny odshora až k zemi. Připomíná kapli. Architekti vzali do hry také řeku, k jejíž hladině předtím nebylo

možné sestoupit. Dalšími vydařenými prvky jsou autobusové zastávky konstruované z dubových trámů, které sjednocují a posilují výraz vesnice. Můžeme hovořit o svébytné identitě, o jakém-si poznávacím znamení či pečeti. Posuneme-li se o pár kilometrů proti říčnímu toku, ocitneme se v obci Horní Bečva, kde *henkai architekti* navrhli neobvyklou vyhlídku na zalesněném kopci, jehož část ustoupila těžbě kamene. Vznikla soustava cest umožňujících poznání samotného místa i okolí a hned několik pevných, jednoduchých zkonstruovaných pozorovatelů umístěných mezi balvany. Mají tvar křehkých prázdných krychlí nijak nenarušujících přírodní prostředí, ale vybízejících k meditaci. V roce 2022 byla neobvyklá krajinná kompozice nominována na Českou cenu za architekturu, samotné konstrukce vyhlídek pak posléze našly pokračování ve zmíněných autobusových zastávkách.

To, co valašští *henkai architekti* na Bečvách a v přílehlých končinách vymýšlejí (a spolu se samosprávami uskutečňují), je natolik sympatické a zároveň empatické, že by mohlo být přebíráno i do jiných chráněných krajinných oblastí, kde stále váhají, jak do citlivého prostoru stavebně vstupovat, aniž by mu ublížili.

Autor je novinář a spisovatel zabývající se výtvarným uměním, designem a architekturou. Pro FORUM 24+ připravuje pravidelnou rubriku *Volfův revír*, věnovanou výrazným architektonickým realizacím.